

2013

GODIŠNJI IZVJEŠTAJ

SADRŽAJ

O CENTRU ZA MONITORING I ISTRAŽIVANJE

- Ciljevi i djelatnosti
- Vizija
- Misija
- Donatori
- Partneri

PROJEKTI IMPLEMENTIRANI U 2013. GODINI U OKVIRU CeMI-jevih PROGRAMA

PROGRAM

DEMOKRATIZACIJA I LJUDSKA PRAVA

- Monitoring suđenja
- Besplatna pravna pomoć marginalizovanim grupama
- Dokumentovanje slučajeva kršenja ljudskih prava korisnika droga

PROGRAM

BORBA PROTIV KORUPCIJE

- Unaprijeđenje koordinacije i protoka informacija u prevenciji korupcije u Crnoj Gori
- Borba protiv korupcije u zdravstvenom sistemu Crne Gore
- Zagovaranje otvorene Vlade: definicija agende za civilno društvo i monitoring akcionih planova zemlje
- Studentska etička inicijativa

PROGRAM

EVROATLANSKE INTEGRACIJE

- Škola evroatlantskih integracija za mlade - II generacija
- Žene u politici: stranke i politička participacija

UČEŠĆE NAŠIH PREDSTAVNIKA U MEĐUNARODNIM POSMATRAČKIM MISIJAMA

UČEŠĆE NAŠIH PREDSTAVNIKA U RADNIM GRUPAMA

PUBLIKACIJE

FINANSIJSKI IZVJEŠTAJ

Dragi prijatelji,

Pred vama je godišnji izvještaj Centra za monitoring i istraživanje CeMI za 2013. godinu.

U svojim godišnjim izvještajima CeMI nastoji da predstavi brojne aktivnosti koje su realizovane u izvještajnom periodu. Akcenat je stavljen na programsko i finansijsko izvještavanje o realizovanim projektnim aktivnostima. Transparentan rad zasnovan na principima profesionalnosti i nezavisnosti predstavljaju osnovne standarde kojima CeMI teži u svom radu od svog osnivanja do danas.

Brojne aktivnosti realizovane tokom 2013. godine idu u prilog sada već izgrađenom imidžu CeMI-ja u domaćoj i međunarodnoj javnosti kao jedne od vodećih nevladinih organizacija. Izvještaj se sastoji od nekoliko cjelina u kojima su predstavljene aktivnosti prema programima CeMI-ja, i to: demokratizacija i ljudska prava, borba protiv korupcije i evroatlantske integracije. Poseban dio Izvještaja je posvećen predavljanju finansijskog aspekta realizacije projektnih aktivnosti, kroz predavljanje finansijskih izvještaja koji su od strane CeMI-ja podneseni donatorima.

Nadamo se da će vas aktivnosti predstavljene u ovom izvještaju motivisati da nam savjetom ili ličnim angažmanom pomognete u unapređivanju i razvoju Crne Gore kao građanskog društva.

Mr Zlatko Vujović
Predsjednik UO

O CENTRU ZA MONITORING I ISTRAŽIVANJE

Centar za monitoring i istraživanje CeMI je nevladina organizacija osnovana maja 2000. godine, sa glavnim ciljem da obezbijedi infrastrukturnu i ekspertsku podršku za kontinuirano nadgledanje cjelokupnog procesa tranzicije u Crnoj Gori.

CeMI je dugogodišnjim i dosljednim radom doprinio izmjeni društvenih i političkih prilika u kojima je nastao i shodno tome proširivao opseg svog djelovanja u pravcu zakonodavne inicijative, istraživanja javnog mnjenja, borbe protiv korupcije i poštovanja ljudskih prava i sloboda. Izmjena državnog statusa i ostvareni napredak u procesu evropskih integracija su pozitivno uticali na razvoj civilnog društva u Crnoj Gori dajući mu jedan potpuno novi okvir rada. U tom kontekstu, CeMI odstupa od djelovanja klasične nevladine organizacije i postaje sve bliži konceptu istraživačkog centra za kreiranje i zastupanje prijedloga javnih politika.

CeMI je, uz podršku OSI Think Tank Fund – a iz Budimpešte, restrukturirao internu organizaciju u cilju optimalnog korišćenja kapaciteta. Takođe, misija i vizija CeMI-ja su se promijenili, u skladu sa novouspostavljenim ciljevima CeMI je, od pet programa koje je imao u prošlosti (Izbori, Vladavina prava, Dobra uprava, Građansko društvo i Evropske integracije), prešao na tri jasno razgraničena programa: (1) **Borba protiv korupcije**, (2) **Demokratizacija i ljudska prava** (3) **Evro-atlanske integracije**. Na ovaj način, CeMI će se ograničiti na oblasti u kojima ima značajno iskustvo i u kojima je već prepoznatljivo djelovanje naše organizacije. Svaki program ima koordinatora koji upravlja svim projektima i raspoređuje dužnosti.

Na ovaj način, profesionalno osoblje CeMI-ja dobija priliku da se specijalizira u jednoj od tri oblasti, u isto vrijeme pružajući podršku na projektima u okviru drugih programa – što doprinosi maksimalnom povećanju efikasnosti i stručnosti u isto vrijeme.

CeMI takođe ima tri odjeljenja: Odjeljenje za istraživanje javnih politika, Odjeljenje za istraživanje javnog mnjenja, Pravno odjeljenje, kao i Službu za odnose sa javnošću. Ove organizacione jedinice omogućavaju kontinuitet djelovanja i obezbjeđuju operativnu podršku za realizaciju projekata.

Ciljevi:

- Doprinos efikasnoj primjeni javnih politika i međunarodno preuzetih obaveza u oblastima zaštite ljudskih prava i sloboda, evropskih integracija i borbi protiv korupcije;
- Doprinos usaglašavanju nacionalnog zakonodavnog i institucionalnog okvira sa zahtjevima procesa pridruživanja EU;
- Poboljšanje informisanosti i edukacija javnosti o zaštiti ljudskih prava i sloboda, evropskim integracijama i borbom protiv korupcije;
- Doprinos unapređenju efikasnosti rada institucija koje se bave zaštitom ljudskih prava i sloboda, evropskim integracijama i borbom protiv korupcije;
- Povećanje transparentnosti institucija političkog sistema i organizacija civilnog društva.

Vizija: Crna Gora zemlja slobodnih građana, socijalne pravde, vladavine prava i jednakih mogućnosti.

Misija: CeMI je think tank organizacija čija se misija ogleda u kontinuiranom pružanju podrške reformama i jačanju institucija političkog sistema i organizacija civilnog društva kroz predlaganje i praćenje primjene javnih politika u oblasti poštovanja ljudskih prava i sloboda, evropskih integracija i borbe protiv korupcije u Crnoj Gori.

Članovi Upravnog odbora:

Mr Zlatko Vujović, Predsjednik
Mr Đuro Stojanović
Radmila Piletić
Pavle Gegaj
Vladan Radunović
Mr Branka Todorović.

Izvršni direktor:

Mr Nikoleta Tomović

DONATORI

- Misija OEBS-a u Crnoj Gori
- Evropska komisija u Crnoj Gori
- Fondacija Institut za otvoreno društvo – predstavništvo u Budimpešti
- USAID
- Ambasada FR Njemačke u Podgorici
- Ambasada Sjedinjenih Američkih Država u Podgorici

PARTNERI

- NVO Adria iz Bar
- HELP i NVO Bonum iz Pljevalja
- Misija OEBS-a u Crnoj Gori

IMPLEMENTIRANI PROJEKTI

Program

DEMOKRATIZACIJA I LJUDSKA PRAVA

PROJEKAT

Monitoring suđenja

Misija OEBS-a u Crnoj Gori je odabrala Centar za monitoring i istraživanja kao partnera u implementaciji dvogodišnjeg projekta pod nazivom „Monitoring procesa suđenja“. S obzirom na to da je projekat postigao izuzetne rezultate, implementacija istog je proširena na još dvije godine. Projekat ima za cilj jačanje vladavine prava u Crnoj Gori kroz pružanje podrške procesu pravnih reformi poboljšanjem standarda pravičnog suđenja i njegovog poštovanja.

Aktivnosti projekta su usmjerene na procjenu aktuelnih sudskih praksi u dijelu koji se odnosi na primjenu domaćeg krivičnog zakonodavstva i međunarodnih standarda pravičnog suđenja, davanje preporuka za poboljšanje funkcionisanja krivično-pravnog sistema i na jačanje kapaciteta civilnog sektora da prati suđenja.

U okviru ovog projekta održane su sljedeće aktivnosti:

Obuka „Ljudska prava u sudskoj praksi“ je organizovana u okviru ovog projekta (13 - 15. marta 2013.) za članove CeMI-jevog Pravnog odeljenja. Ova obuka je posvećena procjeni trenutnih tendencija standarda pravičnog suđenja u sudskoj praksi Evropskog suda za ljudska prava i analizi standarda pravičnog suđenja u sudskoj praksi u Crnoj Gori. Poseban fokus je stavljen na analizu konkretnih slučajeva Evropskog suda za ljudska prava i evaluaciju sljedećih standarda pravičnog suđenja: pretpostavka nevinosti i in dubio pro reo (Član 3), prava osumnjičenih/okrivljenih i prava pritvorenih lica, pravo na prevodioca, pravo na suđenje bez odlaganja, pravo na odbranu, nepristrasnost i nezavisnost sudova i opšte načelo istine i pravičnosti u sudskim postupcima. Predavanja su održana od strane gospodina Zorana Pažina (državnog zastupnika Crne Gore pred Evropskim sudom za ljudska prava) i gđe Dragane Đuranović (sudija Višeg suda u Podgorici).

Konferencija za prezentaciju Godišnjeg i Tematskog izvještaja je organizovana 10. juna, uz učešće svih relevantnih predstavnika državnih institucija, sudova, međunarodnih organizacija, diplomatskog kora, nevladinih organizacija i medija. Konferencija je otvorena pozdravnim govorima gospođe Vesne Medenice – Predsjednice Vrhovnog suda Crne Gore, gospodina Veselina Vučkovića – Vrhovnog državnog tužioca i gospođe Branke Lakočević – Pomoćnice ministra pravde.

Godišnji izvještaj o monitoringu suđenja predstavlja rezultate monitoringa u periodu od septembra 2011. do decembra 2012. godine koji je sproveden od strane CeMI-ja i OEBS-ovog tima za monitoring sudova u okviru treće faze projekta „Monitoring suđenja“. Izvještaj je baziran na nalazima iz sljedećeg broja posmatranih suđenja: 218 krivičnih predmeta i 292 glavna krivična pretresa, kao i 229 parničnih predmeta i 231 civilnih preliminaranih i glavnih pretresa, održanih u Višem sudu u Podgorici i Bijelom Polju, kao i u 15 Osnovnih sudova u Crnoj Gori. Glavni cilj ovog Izvještaja je da procijeni praksu nadležnih sudova u Crnoj Gori, posebno pri sprovođenju državnih i međunarodnih standarda koji se odnose na poštovanje prava na pravično suđenje. Na osnovu identifikovanih nedostataka, zaključci i preporuke Izvještaja će služiti kao sredstvo nadležnim državnim institucijama da identifikuju i preduzmu mjere kako bi ispunili standarde za pravično i efikasno funkcionisanje pravosudnog sistema u Crnoj Gori. Izvještaj se sastoji od uvodnog

poglavlja koji predstavljaju metodologiju praćenja predmeta, i opšteg pravnog okvira koji daje pregled reforme pravosuđa u Crnoj Gori. Dva glavna poglavlja pokrivaju krivične i civilne predmete i dalje su podijeljena na manja poglavlja koja se fokusiraju na relevantne segmente prava na pravično suđenje i uključuju pregled zaključaka i preporuka koji proizilaze iz praćenja suđenja.

Izveštaj o učestalosti i opravdanosti određivanja pritvora u sudskoj praksi u Crnoj Gori je objavljen. Ovaj izvještaj predstavlja rezultate istraživanja sprovedenih od strane CeMI-ja i tima za praćenje suđenja Misije OEBS-a u Crnoj Gori, u cilju procjene učestalosti određivanja pritvora i opravdanosti tih odluka u krivičnom postupku u praksi sudova tokom 2011. i 2012 godine. Analiza pruža i odgovarajuće zaključke i preporuke u cilju daljeg unapređenja stanja u ovoj oblasti. Metodologija Izvještaja zasniva se na neposrednom uvidu u spise predmeta. Glavni kriterijum za izbor predmeta su da je prvi nalog za pritvor izdat u 2011-oj ili 2012-oj godini. Istraživanje je pokrilo ukupno 316 krivičnih predmeta, 95 slučajeva su izabrani u Višim sudovima u Podgorici i Bijelom Polju a 221 slučaj u Osnovnim sudovima u Crnoj Gori.

Izveštaj o izvršnom postupku u praksi pravosudnih institucija u Crnoj Gori predstavljen je u okviru treće faze implementacije projekta „Monitoring suđenja“. Ovaj Izvještaj predstavlja rezultate višemjesečnog istraživanja sprovedenog od strane CeMI-ja i tima za monitoring suđenja Misije OEBS-a u Crnoj Gori. Istraživanje se vrši da bi ocijenili poštovanje procesnih pretpostavki sudova u postupcima sprovođenja, vrijeme trajanja procedura, poštovanje prava jednakosti, kao i suđenja u razumnom roku. Kroz analizu ovih slučajeva, Izvještaj nudi zaključke i preporuke koje imaju za cilj poboljšanje situacije u ovoj oblasti. Monitoring postupka za sprovođenje, van sudske nadležnosti, je vršen po prvi put u Crnoj Gori kroz ovaj projekat. Monitoring postupka izvršenja je sproveden na 729 slučajeva u svim Osnovnim sudovima u Crnoj Gori, u trajanju od šest mjeseci u toku treće faze implementacije aktivnosti projekta (novembar 2012 – april 2013).

PROJEKAT BESPLATNA PRAVNA POMOĆ MARGINALIZOVANIM GRUPAMA

Od decembra 2012. godine, CeMI je započeo novi projekat pod nazivom LAMG – Besplatna pravna pomoć marginalizovanim grupama, uz podršku Evropske komisije u Crnoj Gori, u okviru EIDHR poziva za podnošenje prijedloga projekta.

POSEBNI CILJ projekta je: Poboljšanje pristupa i jednak tretman u području ljudskih i zakonskih prava najugroženijih i marginalizovanih grupa, čime se promoviše novi Zakon o besplatnoj pravnoj pomoći i njegovi učinci u praksi, što će na kraju dovesti do ispunjenja Opšteg cilja projekta, postavljenog od strane podnosioca projekta: Promovisati demokratske reforme u Crnoj Gori, sa posebnim naglaskom na socijalnu uključenost, temeljne slobode i vladavinu prava.

Projekat traje 18 mjeseci, a uključuje širok niz aktivnosti, od podizanja svijesti cjelokupne populacije i konkretnih ciljnih grupa o novom Zakonu i njihovim pravima, preko pružanja pravne pomoći određenim kategorijama stanovništva, pa do istraživanja i praćenja implementacije Zakona o BPP i zalaganjem za odgovarajuće zakonske izmjene, kako bi se zadovoljili svi međunarodni standardi i nacionalni ciljevi u ovoj oblasti.

Partneri na projektu su: NVO Adria iz Bara, HELP i NVO Bonum iz Pljevalja, a saradnici na projektu su: Misije OEBS-a u Crnoj Gori, UNDP i Kancelarija Ombudsmana Crne Gore.

U okviru projekta implementirane su sljedeće aktivnosti:

Prvi u nizu treninga u okviru projekta „Besplatna pravna pomoć marginalizovanim grupama“ na temu pisanja efektivnih prijedloga javnih politika i kreiranja istraživanja je održan u Budvi. Trening je trajao 3 radna dana, a okupio je kako učesnike iz partnerskih organizacija samog projekta (CeMI, HELP, Adria, Bonum), tako i predstavnike najvećih organizacija civilnog društva Crne Gore, koje zastupaju prava određenih marginalizovanih grupa (SŽK, UMHCG, SOS Nk, Pravni centar...).

Pored domaćih trenera Zlatka Vujovića i Branke Todorović, jedan dio treninga, koji se ticao dizajna i metoda istraživanja, držala je gđa Anka Kekez Koštro, asistent sa zagrebačkog fakulteta političkih nauka. Cilj treninga je bio da se učesnici upoznaju sa načinima istraživanja i javnog zastupanja na osnovu činjenica, kako bi na što kvalitetniji način pristupili implementaciji ostalih aktivnosti na projektu, a posebno javnom zagovaranju za kvalitetnije sprovođenje zakona o BPP, većim pravima svojih korisnika kao i eventualnim izmjenama datog zakona.

Drugi trening u okviru projekta „Besplatna pravna pomoć marginalizovanim grupama“ održan je u hotelu „Ruža vjetrova“, u Dobrim vodama. Trening je trajao 5 radnih dana. Cilj treninga bio je da se učesnici upoznaju sa osnovama besplatne pravne pomoći, kako bi na što kvalitetniji način pristupili implementaciji ostalih aktivnosti na projektu, a posebno konkretnom pružanju pravne pomoći svojim korisnicima i promociji zakona o BPP i nakon završetka projekta.

Učesnici su imali priliku da se upoznaju kako sa teorijskim i zakonodavnim okvirom besplatne pravne pomoći, tako i sa praktičnim dijelom rada sa marginalizovanim grupama čija su prava ugrožena, od strane predstavnika organizacije civilnog društva iz Crne Gore i regiona. Predavači, predstavnici pravosudnog sistema CG bili su Nataša Radonjić i Merima Baković ispred Ministarstva pravde, kao i Alija Muslić ispred kancelarije za BPP Osnovnog suda u Baru. Predavači u ime civilnog sektora bili: Boško Nenezić ispred CEMI-ja i Dalibor Jošović u ime Pravnog centra. Svi ostali predstavnici domaćih organizacija imali su prostora da predstave svoja iskustva u ovoj oblasti. Takođe, predavači na treningu bile su i advokatice Katarina Golubović i Snežana Mićanović, pri čemu je gospođa Golubović predstavljala organizaciju iz Srbije - YUCOM (Komitet pravnik za ljudska prava), i upoznala nas sa glavnim aspektima rada svoje organizacije u toku

osmogodišnjeg iskustva u pružanju besplatne pravne pomoći, dok je gđica Mićanović kao domaći advokat predstavila projekat pružanja BPP korisnicima droga i saradnju sa CeMI-jem i Juventasom na tom polju.

Jedan dan treninga je posvećen kreiranju neformalne mreže NVO-a iz Crne Gore, koja bi se bavila zajedničkim radom na pružanju besplatne pravne pomoći najugroženijima, kao i budućim zajedničkim projektima. Uz pomoć Ane Novaković, izvršne direktorke CRNVO-a kao fasilitatorke, urađen je nacrt akta osnivanja mreže, nakon čega je organizovano javno potpisivanje akta, koje označava i početak rada na konkretnom pružanju pravne pomoći marginalizovanim grupama.

Održana press konferencija povodom Formalnog osnivanja mreže za BPP „LegalAidNet” i predavljanja aktivnosti na projektu „Besplatna pravna pomoć marginalizovanim grupama“

Održana je press konferencija povodom formalnog osnivanja mreže nevladinih organizacija za pružanje besplatne pravne pomoći marginalizovanim grupama „Legal Aid Net” i predavljanja aktivnosti u okviru projekta „Besplatna pravna pomoć marginalizovanim grupama“. Jedan od posebnih razloga organizovanja press konferencije bio je i informisanje pripadnika svih marginalizovanih grupa o mogućnostima koje im pruža Zakon o besplatnoj pravnoj pomoći, kao i Mreža za pružanje besplatne pravne pomoći marginalizovanim grupama „LegalAidNet“. Na press konferenciji su predavljeni i nalazi istraživanja javnog mijenja o pravu na besplatnu pravnu pomoć.

„LegalAidNet“ – Mreža nevladinih organizacija za besplatnu pravnu pomoć marginalizovanim grupama oformljena je u Podgorici. Deset nevladinih organizacija potpisalo je memorandum o saradnji i na taj način oformila mrežu koja će biti posvećena pružanju svih oblika pravne pomoći marginalizovanim grupama: pripadnicima RAE populacije, osobama sa invaliditetom, raseljenim i izbjeglim licima, licima u stanju socijalne potrebe, samohranim majkama, ženama i djeci žrtvama nasilja, djeci bez roditeljskog staranja, tražiocima azila, žrtvama trafikinga, LGBT osobama, seksualnim radnicama i radnicima, korisnicima droga, socijalno najugroženijim slojevima stanovništva. Nevladine organizacije koje su osnivači ove mreže su: Centar za monitoring i istraživanje – CeMI; HELP; Bonum; Adria; Pravni centar; Sigurna ženska kuća; Udruženje mladih sa hendikepom CG; Juventas; SOS Nikšić i SOS Podgorica.

PROJEKAT

DOKUMENTOVANJE SLUČAJEVA KRŠENJA LJUDSKIH PRAVA KORISNIKA DROGA

Uz finansijsku podršku Open Society Instituta iz Budimpešte, projekat „Dokumentovanje slučajeva kršenja ljudskih prava korisnika droga u pravosudnom sistemu Crne Gore“ NVO Juventas realizuje u partnerstvu sa NVO Centar za monitoring i istraživanje CeMI.

Osnovni cilj ovog projekta je da doprinese smanjenju nivoa kršenja ljudskih prava u Crnoj Gori, kroz identifikovanje i dokumentovanje slučajeva kršenja ljudskih prava korisnika droga pred pravosudnim organima Crne Gore.

Trenutna situacija u Crnoj Gori govori da se broj korisnika droga povećava, a sa povećanjem korisnika droga usko je povezan i porast broja krivičnih djela počinjenih od strane ove kategorije lica. Jedan od dostupnih podataka govori da je od ukupnog broja identifikovanih korisnika droga u Crnoj Gori, čak 61% makar jednom bilo uhapšeno. Takođe, veoma često se mogu čuti pritužbe pojedinaca i organizacija civilnog društva po pitanju poštovanja ljudskih prava korisnika droga, posebno one kategorije prava koja se odnosi na implementaciju standarda fer i pravičnog postupka pred pravosudnim organima Crne Gore.

Ovaj projekat ima za cilj da kroz realizaciju mnogobrojnih aktivnosti, kao što su: monitoring sudskih postupaka, monitoring medija, istraživanja javnog mnjenja, razgovori sa ciljnom grupom projekta i donosiocima odluka, sakupljanjem i analizom izvještaja, vladinih institucija i nevladinih organizacija, komparativnom analizom pravnog okvira, monitoringom postupanja prema korisnicima droga u zatvorima i policijskim prostorijama, monitoringom korišćenja medicinskih usluga korisnika droga u zatvorima itd.

To sve rezultira stvaranju objektivne slike o poštovanju ljudskih prava korisnika droga u Crnoj Gori. Finalni proizvod ovog projekta biće sveobuhvatni izvještaj sa konkrentim zaključcima i preporukama za unaprijeđenje postojećeg stanja po pitanju poštovanja ljudskih prava korisnika droga pred pravosudnim organima u Crnoj Gori.

Projekat traje 16 mjeseci i realizuje se u svim gradovima u Crnoj Gori.

Partnerske institucije na realizaciji projekta su: Ministarstvo pravde Crne Gore, Vrhovni sud Crne Gore, Vrhovno državno tužilaštvo Crne Gore, Uprava policije Crne Gore, Zavod za izvršenje krivičnih sankcija, Ombudsman, Ministarstvo zdravlja, Ministarstvo rada i socijalnog staranja, Institut za javno zdravlje Crne Gore i Specijalna psihijatrijska bolnica Kotor.

PROGRAM

BORBA PROTIV KORUPCIJE

PROJEKAT

UNAPRIJEĐENJE KOORDINACIJE I PROTOKA INFORMACIJA U PREVENCIJI KORUPCIJE U CRNOJ GORI

U junu 2012. godine, Centar za monitoring i istraživanje CeMI je počeo sa implementacijom projekta „Unaprijeđenje koordinacije i protoka informacija u prevenciji korupcije u Crnoj Gori“, uz podršku USAID-a, kroz program Good Governance Activity in Montenegro.

Cilj ovog projekta je da, kroz formiranje jedinstvenog informacionog sistema, koji bi objedinio baze podataka Državne izborna komisije, Komisije za sprječavanje sukoba interesa, Državne komisije za kontrolu postupka javnih nabavki, Direkcije za javne nabavke i Centralnog registra privrednog suda, uveća transparentnost

procesa finansiranja političkih partija, finansiranja predizbornih kampanja i procesa javnih nabavki. Ciljne grupe projekta su organizacije civilnog društva, mediji i državne institucije, koji će kroz korišćenje ove baze unaprijediti svoju efikasnost u borbi protiv političke korupcije.

Ovaj projekat se realizovao u tri faze. U prvoj fazi je kreirana baza podataka za Državnu izbornu komisiju uvezana sa bazom Komisije za spriječavanje sukoba interesa, dok su u drugom dijelu implementacije projekta baze Komisije za kontrolu postupka javnih nabavki, Direkcije za javne nabavke i Centralnog registra privrednog suda uvezane u sistem, i u bazu su unijeti podaci o članovima glavnih odbora političkih partija.

U trećoj fazi projekta je izrađen i distribuiran priručnik za upotrebu sistema i održan set od četiri radionice za pripadnike civilnog društva, medija i državnih institucija.

Svaka od ovih institucija je podržala ideju o uvezivanju baza i potpisala memorandum o saradnji koji predviđa mogućnost korištenja podataka iz svake od individualnih baza.

U okviru projekta su implementirane sljedeće aktivnosti:

Održana prezentacija nove elektronske baze podataka za Državnu izbornu komisiju

Ova baza omogućava partijama unos podataka o finansiranju u elektronskoj formi, a Državnoj izbornoj komisiji olakšava objavljivanje ovih izvještaja. Dok Državna izborna komisija ima pristup svim djelovima izvještaja partija, građanima će biti djelimično ograničen pristup, u skladu sa Zakonom o zaštiti podataka o ličnosti. Novi filteri omogućavaju zainteresovanim institucijama i građanima da nalaze izvještaje partija po godini i tipu izbora, dok su prethodno svi izvještaji bili grupisani na jednom mjestu.

Na prezentaciji održanoj 30. novembra, članovi Državne izborne komisije su bili upoznati sa načinom funkcionisanja baze, unosa podataka, objavljivanja izvještaja, kao i vraćanja izvještaja partijama kako bi ih izmijenili prije objavljivanja. Na osnovu prijedloga članova DIK-a, ova baza je unaprijeđena i predstavljanja političkim partijama i građanima.

Održana obuka o elektronskom unosu podataka o finansiranju političkih partija

U saradnji sa KSSI i DIK-om, 10. maja 2013. godine u prostorijama PR Centra u Podgorici, održana je obuka o elektronskom unosu podataka o finansiranju političkih partija.

Ova elektronska baza podataka, koja je izrađena u saradnji sa Državnom izbornom komisijom, ima za cilj da unaprijedi i ubrza proces izvještavanja o finansiranju političkih partija (proces podnošenja, odobravanja i objavljivanja izvještaja). Naime, predaja podataka se unosi direktno u bazu i šalje komisiji na provjeru. Kada Komisija utvrdi da su dostavljeni podaci potpuni, objavljivače ih direktno na sajtu. Ukoliko bude nedostataka u izvještaju, isti će se vraćati partiji na doradu. Ovaj proces je mnogo brži nego što je to bio slučaj ranije, kada su mnoge partije ručno unosile podatke.

Osim zaposlenih Državne izborne komisije, obuci su prisustvovali predstavnici Bošnjačke stranke, Demokratske partije socijalista, Force, Hrvatske građanske inicijative, Liberalne partije, Pozitivne Crne Gore, Socijal-demokratske partije, Socijalističke narodne partije. IT konsultant CeMI-ja, g-din Goran Radošević, predstavio je mogućnosti i glavne karakteristike ove baze podataka učesnicima, nakon čega su i sami imali priliku da generišu izvještaje koristeći ovu bazu.

Ova baza je prvi korak u elektronskom uvezivanju institucija koje se bave borbom protiv korupcije. Cilj ovog projekta je da se, kroz formiranje jedinstvenog informacionog sistema, koji bi objedinio baze podataka Državne izborne komisije, Komisije za sprječavanje sukoba interesa, Direkcije za javne nabavke i Centralnog registra privrednog suda, uveća transparentnost procesa finansiranja političkih partija, finansiranja predizbornih kampanja i procesa javnih nabavki.

PROJEKAT

BORBA PROTIV KORUPCIJE U ZDRAVSTVENOM SISTEMU CRNE GORE

Centar za monitoring i istraživanje CeMI je u decembru 2012. godine, počeo sa implementacijom projekta „Borba protiv korupcije u zdravstvenom sistemu Crne Gore“, koji je podržan od Ambasade SDR Njemačke u Podgorici. Ovo je prva inicijativa civilnog sektora da se otvori pitanje korupcije u zdravstvu u Crnoj Gori, uključujući sve zainteresovane aktere, donosiocje odluka, civilno društvo i medije.

Smatramo da korupcija u zdravstvenom sistemu Crne Gore povećava cijenu zdravstvenih usluga, smanjuje dostupnost zdravstvene zaštite, šteti i državnom budžetu i pravima pacijenata u Crnoj Gori. Ovaj projekat je pokrenuo niz aktivnosti usmjerenih na otkrivanje uzroka, raširenosti i posljedica korupcije u zdravstvenom sistemu Crne Gore, kao i na definisanje mjera koje je potrebno preduzeti za efektivno suzbijanje ove pojave.

U okviru projekta su realizovane sljedeće aktivnosti:

Nacionalna konferencija „Borba protiv korupcije u zdravstvu - potencijalni rizici i mjere za njihovo prevazilaženje“

Nacionalna konferencija pod nazivom „Borba protiv korupcije u zdravstvu - potencijalni rizici i mjere za njihovo prevazilaženje“, održana je 28. oktobra 2013. godine, sa početkom u 11:00h časova. Nacionalna konferencija je održana u prostorijama PR Centra.

Konferenciju su otvorili gospodin Pius Fišer, ambasador SR Njemačke u Crnoj Gori, gospodin Miodrag Radunović, Ministar zdravlja u Vladi Crne Gore, gospođa Mina Brajović, Direktorica SZO za Crnu Goru i gospodin Zlatko Vujović, Predsjednik Centra za monitoring i istraživanje CeMI, a na konferenciji su izlagali predstavnici svih institucija nadležnih za prevenciju i suzbijanje korupcije u oblasti zdravstva.

Na Nacionalnoj konferenciji je predstavljena studija „Procjena rizika od korupcije u zdravstvenom sistemu Crne Gore“ koja predstavlja vrijedan zbir rezultata sveobuhvatnog istraživanja u oblasti zdravstva. Studija identifikuje rizična područja za pojavu korupcije u ovoj oblasti (zaštita prava pacijenata, javne nabavke, registracija i distribucija lijekova), procjenu kontrolnih mehanizama i antikorupcijskih politika implementiranih u spomenutim oblastima, te predložene mjere za unaprijeđenje postojećeg stanja.

U okviru konferencije vođene su diskusije o postojećim problemima u zdravstvenom sektoru, posebno je istaknut nedostatak finansijskih i ljudskih kapaciteta neophodnih da bi se odgovorilo na potrebe građana i podvučena potreba za intenziviranjem korišćenja mehanizama monitoringa i evaluacije kvaliteta pruženih usluga, kao i potreba za jačanjem normativnog okvira u cilju unaprjeđenja efekata sprovedenih antikorupcijskih mjera.

Predstavnici CeMI-ja su učestvovali na zajedničkoj sjednici Odbora za zdravstvo, rad i socijalno staranje i Odbora za ekonomiju, finansije i budžet Skupštine Crne Gore koja je održana 25.10.2013. godine, sa početkom u 11 časova. Na sjednici je održano kontrolno saslušanje Miodraga Radunovića, ministra zdravlja u Vladi Crne Gore i Mersada Mujevića, direktora Uprava za javne nabavke, na temu "Javne nabavke u zdravstvu". Pozivu da učestvuju na ovoj sjednici skupštinskih odbora odazvali su se i Kenan Hrapović, direktor Fonda za zdravstveno osiguranje, Milan Mijović, direktor Kliničkog centra Crne Gore, kao i Budimir Stanišić, prvi čovjek javne zdravstvene ustanova Apoteke Crne Gore "Montefarm".

Predstavnici CeMI-ja su članovima skupštinskih odbora i medijima podijelili Brif, pod naslovom: "Rizici od korupcije u javnim nabavkama u crnogorskom zdravstvu – Prijedlozi za njihovo prevazilaženje", koji je CeMI izradio u okviru ovog projekta.

Nakon poziva od strane predsjednika skupštinskih odbora, predstavnici CeMI-ja su ukratko prezentovali nalaze iznesene u Brif-u, te naveli da ovaj dokument predstavlja samo dio detaljne studije i istraživanja koje je CeMI posljednjih godinu dana sproveo o korupcijskim rizicima u zdravstvenom sistemu Crne Gore. Predstavnici CeMI-ja su, takođe istakli da je predmetna sjednica, s obzirom da je posvećena kontrolnom saslušanju nadležnih u oblasti javnih nabavki u zdravstvu, te da se u Brifu ukazuje, između ostalog, na nepreciznost i neusaglašenost pojedinih zakonskih odredbi u oblasti zdravstva i javnih nabavki, jedinstvena prilika da se CeMI-jevi nalazi i preporuke na ovu temu prezentuju najvišem zakonodavnom tijelu.

Predsjednici i članovi skupštinskih odbora su pohvalili priloženi dokument, a nalazi sadržani u Brifu su korišćeni u daljem toku zasijedanja.

Sjednica Nacionalne komisije za sprovođenje Strategije za borbu protiv korupcije i organizovanog kriminala

XI tematska sjednica Nacionalne, održana je 20. novembra sa početkom u 10 časova, na inicijativu CeMI-ja. Na sjednici su, pored prijedloga VI izvještaja o realizaciji mjera iz Inoviranog akcionog plana za sprovođenje Strategije za borbu protiv korupcije i organizovanog kriminala, diskutovani rezultati borbe protiv korupcije u zdravstvenom sektoru.

Inicirajući zakazivanje ove sjednice, CeMI je Nacionalnoj komisiji dostavio studiju praktične politike: „Procjena rizika od korupcije u zdravstvenom sistemu Crne Gore“.

Studija politike sadrži analizu djelotvornosti do sada sprovedenih mjera za prevenciju i suzbijanje korupcije u zdravstvenom sektoru, identifikuje rizična područja za pojavu korupcije u ovoj oblasti, te predložene mjere za unaprijeđenje postojećeg stanja.

PROJEKAT

ZAGOVARANJE OTVORENE VLADE: DEFINICIJA AGENDE ZA CIVILNO DRUŠTVO I MONITORING AKCIONIH PLANOVA ZEMLJE

CeMI je u januaru 2013. godine počeo sa implementacijom regionalnog projekta “Zagovaranje za otvorenu vladu: definicija agende za civilno društvo i monitoring akcionih planova zemlje”, koji je podržan od strane Evropske komisije u trajanju od 24 mjeseca. Ovaj projekat ima za cilj da podstakne razvoj koncepta otvorene vlade i osnaži kapacitete organizacija civilnog društva da utiču na uspostavljanje odgovorne i transparentne vlasti kroz proces praćenja izvršavanja obaveza koje su države dobrovoljno preuzele kroz inicijativu za partnerstvo otvorenih vlada.

Ovaj projekat implementira PASOS u saradnji sa partnerima iz zemalja Zapadnog Balkana: Centrom za evroatlantske integracije iz Srbije, Centrom za istraživanja i javne politike iz Makedonije, Centrom za socijalna istraživanja - Analitika iz BiH, Institutom za demokratiju i medijaciju iz Albanije i organizacijom Riinvest sa Kosova. Partneri za Crnu Goru su Centar za monitoring i istraživanje (CeMI) i Centar za demokratiju i ljudska prava (CEDEM). Ključne aktivnosti projekta obuhvataju: istraživanja povjerenja javnog mnjenja u Vladu, izrada mapping studije o sprovođenju Akcionog plana za implementaciju OGP, sprovođenje javnih anketa i zagovaranje promjena u ovoj oblasti.

Mapping studija “Rezultati implementacije OGP-a u Crnoj Gori” je kreirana u okviru projekta. Ova studija sadrži analizu implementacije svih OGP standarda, dvije godine nakon potpisivanja OGP memorandum i jednu godinu nakon usvajanja Akcionog plana za implementaciju OGP principa. Ova studija je pokrila svih pet oblasti OGP-a: unaprijeđenje javnih usluga, javni integritet, efektivno upravljanje javnim resursima, bezbjednije zajednice i korporativnu odgovornost. U svakoj od ovih pet oblasti, dostignuća države su mjerena u odnosu na standarde transparentnosti, odgovornosti Vlade i uključenosti javnosti. Metodologija za mapping studiju je razvijena od strane PASOS metodologa, dok se prikupljanje podataka uglavnom baziralo na intervjuima sa glavnim akterima i slobodnom pristupu podacima. Mapping studija je podijeljena u četiri dijela: u prvom dijelu CeMI je sumirao pristup Crne Gore otvorenoj vladi, uključujući važna dostignuća, pravne i administrativne institucije formirane od usvajanja OGP-a, uključivanje multi/etničkih razmatranja u Akcioni plan i analizu aktera; u drugom dijelu studije CeMI je adresirao najveće izazove OGP-a – postignuća i nedostatke politika u svih pet glavnih oblasti OGP-a; u trećem dijelu studije prezentovali smo istraživanje javnog mnjenja vezano za OGP koje su sproveli naši partneri na projektu, a koja sadrži stavove i percepciju građana vezano za implementaciju OGP standarda u Crnoj Gori; konačno, u okviru četvrtog dijela studije su

sadržani predlozi novih mjera za Akcioni plan za implementaciju OGP-a u Crnoj Gori i instrukcije vezano za efektivniju primjenu postojećih mjera.

PROJEKAT

Studentska etička inicijativa

Istraživanja međunarodnih i nacionalnih organizacija su pokazala da je korupcija u obrazovanju vrlo rasprostranjena pojava u Crnoj Gori. Ocjene se kupuju i prodaju, akademski radovi se plagiraju, a varanje postaje legitiman način polaganja ispita. Takve prakse podstiču studente da misle da je obrazovni sistem zasnovan više na novcu nego na znanju, što može biti podsticaj za mnoge da nastave sa koruptivnim obrascem ponašanja i poslije fakulteta. Ukoliko se na ovaj problem ne obrati pažnja, korupcija može postati duboko usađena u sistem i replicirati se, na taj način sprječavajući demokratske vrijednosti da prođu u srž crnogorskog društva.

Studentska Asocijacija Centra za monitoring i istraživanje i Centra za građansko obrazovanje, je zajednički počela implementaciju projekta „Studentska etička inicijativa“ u junu 2012. godine. Ovaj projekat, sa opštim ciljem da doprinese smanjenju akademske prevare na Univerzitetu Crne Gore, podržan je od strane Fondacije za otvoreno društvo iz Budimpešte.

U trajanju od godinu dana, ovaj projekat je obuhvatio realizaciju spektra aktivnosti, kao što su: detaljno istraživanje o pojavnim oblicima i učestalosti akademske prevare na crnogorskim fakultetima, formulisanje i zastupanje mjera za sprječavanje i smanjenje akademske prevare, uključenje studenata u proces borbe protiv korupcije, kroz stvaranje Etičkog saveza na Univerzitetu Crne Gore, kao i kampanju za podizanje svijesti studenata o pojmu akademske prevare i njenim štetnim posljedicama.

U okviru ovog projekta realizovane su sledeće aktivnosti:

Prvi dio treninga za članove Asocijacije Integriteta

Osnovana je Asocijacija Integriteta od predstavnika fakulteta UCG iz Podgorice, Nikšića i Kotora. Članovi Asocijacije bili su zaduženi za strateško promovisanje borbe protiv akademske prevare na svojim fakultetima i među studentskom zajednicom.

U toku tročasovnog treninga, članovi Asocijacije Integriteta su imali priliku da čuju osnovne teorijske pojmove vezane za korupciju u obrazovanju, akademsku prevaru i strateško planiranje.

Drugi dio treninga za Asocijaciju Integriteta održan u Podgorici

Grupa studenata vodila je drugi dio treninga za Asocijaciju Integriteta.

Trening se sastojao iz dva dijela: U prvom dijelu članovi Asocijacije integriteta su imali priliku da se upoznaju sa osnovnim elementima pisanja prijedloga praktičnih javnih politika: definisanjem problema, formiranjem političkih alternativa, izborom rješenja i javnim zastupanjem. U drugom dijelu, učesnici su se upoznali sa osnovama kreiranja strateških dokumenata: kreiranjem ciljeva, mjera i indikatora uspjeha.

Predavači na treningu su bili mr Zlatko Vujović i mr Ana Selić. Pored članova Asocijacije, treningu su prisustvovala i tri volontera Centra za monitoring i istraživanje.

Okrugli sto „Studentska etika: mit ili stvarnost”

Okrugli sto na temu „Studentska etika: mit ili stvarnost” održan je 29. maja 2013. godine, u prostorijama PR Centra.

Osnovni cilj ovog projekta bio je da podstakne i intezivira borbu protiv akademske prevare na UCG, te da promoviše studentski integritet.

U okviru projekta je izrađen sažeti prijedlog mjera (policy brief) za suzbijavanje različitih oblika akademske prevare na UCG, kao i Strategija za promovisanje integriteta studenata. Oba dokumenta, koja su zasnovana na terenskom istraživanju rađenom na reprezentativnom uzorku od 800 studenata na svim univerzitetskim jedinicama, nalazima dobijenim kroz rad sa fokus grupama i komparativnom pregledu prakse drugih univerziteta prezentovana su na Okruglom stolu.

Okruglom stolu su prisustvovali predstavnici Ministarstva prosvjete i sporta, Rektorata UCG, dekana i prodekana univerzitetskih jedinica, studenata i studentskih organizacija, organizacija civilnog društva.

Koncert "U znanju je razlika”

Nina Žižić održala je koncert “U znanju je razlika” 1. juna 2013. godine u cafe baru “Buda baru” u Podgorici.

Na ovom muzičkom događaju prezentovani su ključni rezultati projekta, predstavnici studenata su podijelili svoje iskustvo u borbi protiv akademske prevare sa publikom, kojoj je ujedno i podijeljen propagandni materijal u okviru koga se ukazuje na štetne posljedice akademske prevare i promoviše studentski integritet.

PROGRAM

EVROPSKE I EVROATLANSKE INTEGRACIJE

PROJEKAT

ŠKOLA EVROATLANSKIH INTEGRACIJA – II GENERACIJA

Kroz ovaj projekat, CeMI je ciljao da nastavi obrazovanje mladih u oblasti procesa evroatlanskih integracija, njegovom karakteru i sadržini, kao i pozitivnim i negativnim aspektima integracije.

Polaznici škole bili su pripadnici savjeta mladih političkih partija, mladi pripadnici nevladinih organizacija, mladi novinari i studenti osnovnih i postdiplomskih studija koji su društveno angažovani i koji imaju do 35 godina starosti.

Projekat se sastojao iz tri glavne aktivnosti u okviru kojih su studenti imali priliku da sukobe stavove o prijemu Crne Gore u NATO, prednostima i manama članstva kao i načinima da se u najkraćem vremenu dostignu međunarodni standardi koje dijele članice Sjeverno-atlanskog saveza. Aktivnosti u okviru projekta bile su:

- Organizacija druge generacije tromjesečne Škole evroatlanskih integracija za mlade;
- Organizacija završnog seminara na temu: "Crna Gora u procesu evroatlanskih integracija: Neutralnost ili kolektivna bezbjednost";
- Ceremonija dodjele diploma i završna press konferencija;

Cilj organizovanja tromjesečne Škole evroatlanskih integracija za mlade bio je da opremi studente znanjem o karakteru NATO-a, strukturi i nadležnostima Alijanse, njegovoj ulozi u svijetu, koracima ka punom članstvu, kao i prednostima i manama članstva.

Škola se sastojala od tri modula odnosno 12 radnih nedjelja. Predavači na školi bili su istaknuti univerzitetski profesori, stručnjaci, diplomate i ambasadori koji se bave pitanjima međunarodnih odnosa, međunarodne bezbjednosti, studijama mira, bezbjednošću Zapadnog Balkana, kao i reformom crnogorskog sektora odbrane i procesom evroatlanskih integracija Crne Gore.

PROJEKAT

ŽENE U POLITICI: STRANKE I POLITIČKA PARTICIPACIJA

CeMI je započeo realizaciju projekta ‘Žene u politici: stranke i politička participacija’, 01. septembra 2012. godine a koja je podržana od Ambasade Sjedinjenih Američkih Država u Podgorici.

CeMI-jev cilj bio je da doprinese jačanju političke moći mladih žena u Crnoj Gori, kao i povećanju njihove zastupljenosti u politici. Ključni cilj projekta je da CeMI utiče na ohrabrivanje i osvješćivanje žena da u većoj mjeri participiraju u političkim procesima, više budu zastupljene i budu aktivnije u procesima donošenja odluka. Istovremeno, projekat cilja da doprinese da sami donosioci odluka u partijskim i državnih vlastima, vode više računa o potrebi veće zastupljenosti žena u politici, i na taj način negira tradicionalno shvatanje rodni razlika i stereotipa tradicionalne partijahalne crnogorske kulture.

Korisnici ovog projekta su pripadnice parlamentarnih političkih partija, predstavnice nevladinih organizacija koje se bave pitanjem rodne ravnopravnosti, kao i nosioci ključnih pozicija u upravljačkim strukturama političkih partija i državne vlasti koji odlučuju o imenovanju funkcionera i ostalih subjekata političkih procesa.

Projekat se sastojao iz četiri ključne aktivnosti:

- organizovanje I generacije višemjesečne škole „Žene i demokratija u Crnoj Gori“;
- organizovanje seminara na temu „Žene kao politička manjina u Crnoj Gori“;
- organizovanje okruglog stola „Tradicionalni crnogorski moral u procesu pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji i NATO-u“;
- završna pres konferencija.

S obzirom na činjenicu da je učešće žena u politici, u Crnoj Gori, daleko od ravnopravnog, da je njihova uloga i moć u političkim procesima veoma ograničena, projekat ima za cilj da doprinese osvješćivanju i ohrabrivanju mladih žena da se više uključe u političke procese i sisteme odlučivanja i na taj način afirmišu kao političarke, aktivistkinje i državne funkcionerke. Prije svega, projekat ima za cilj savladavanje tradicionalnog shvatanja rodni odnosa i rodni razlika, kao i psiholoških barijera sa kojima se žene u Crnoj Gori suočavaju kada odlučuju da li da aktivno participiraju u politici.

Višemjesečnu školu „Žene i demokratija u Crnoj Gori“ pohađa 30 pripadnica navedenih nevladinih organizacija i političkih partija, pri čemu se vodilo računa o srazmjernoj zastupljenosti centralne, sjeverne i južne regije Crne Gore. Kroz pohađanje nastavnih jedinica navedene škole, polaznice imaju priliku da prodube svoja znanja o sociološkom aspektu rodni razlika, političkom aktivizmu žena u Evropi i svijetu, ulozi, statusu i političkoj moći žena u razvijenim zemljama zapadne Evrope, politici rodne ravnopravnosti evropskih i međunarodnih organizacija, standarda i preporuka kojima međunarodna zajednica uslovljava zemlje koje teže da im se pridruže; političkoj i parlamentarnoj moći žena u Crnoj Gori, kao i uticaju tradicionalnog crnogorskog morala na status i položaj žena u političkom životu. Pohađanje škole doprinosi oslobađanju polaznica tradicionalnog partijahalnog obrasca i stereotipa o poslovima kojima žene trebaju i mogu da se bave, a koji često čini da se žene suočavaju sa teškoćama kada dođu u situaciju da zauzmu neku funkciju u političkoj partiji ili organima vlasti.

Škola se završava organizovanjem trodnevnog završnog seminara na temu: „Žene kao politička manjina u Crnoj Gori“. Učesnici na seminaru bile su polaznice škole, donosioci odluka u strukturama crnogorske vlasti (poslanici i poslanice kako lokalnih tako i nacionalnog Parlamenta, nosioci ključnih funkcija u Vladi kao i u sudskim strukturama) i pripadnici upravljačkih struktura političkih partija.

Na seminaru je analizirana politika rodne ravnopravnosti u Crnoj Gori, uloga žene u Crnoj Gori u XXI vijeku, mogućnosti i šanse mladih žena da preuzmu važne političke funkcije u političkim partijama i u strukturama vlasti, kao i mogućnosti Crne Gore za što skorijim ispunjavanjem međunarodnih i evropskih standarda i preporuka međunarodnih organizacija po pitanju ravnopravne zastupljenosti polova u političkom životu kako bi dalje napredovala u procesima evropskim i evroatlantskih integracija.

Okrugli sto na temu „Tradicionalni crnogorski moral u procesu pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji i NATO-u“ organizovan je u okviru projekta. Okrugli sto bio je otvoren za širu javnost i funkcionisao kao forum za razmatranje ključnih razloga koji sputavaju žene da se bave važnim političkim pitanjima i da učestvuju u procesima donošenja krupnih političkih odluka. Panelisti na okruglom stolu birani su iz redova ženskih aktivistkinja, nosilaca važnih političkih i državnih funkcija kao i stručnjaka koji se bave analiziranjem statusa i uloge žena u crnogorskom društvu.

Projekat je zatvoren održavanjem pres konferencije. Tom prilikom, široj javnosti su prezentovani konkretni učinci kroz prezentaciju realizovanih aktivnosti, priručnik sa sadržajem aktivnosti škole je podijeljen polaznicima škole i seminaru, kao i predstavnicima medija prisutnim na pres konferenciji. Ujedno, na pres konferenciji su prezentovani i konkretni učinci pohađanja škole i seminaru.

Projekat je takođe i unaprijedio svijest o potrebi za većim stepenom prisutnosti žena u politici, ne samo među učesnicima u projektu, već i među drugim ženama koje su članovi političkih partija ili aktivisti.

UČEŠĆE NAŠIH PRESTAVNIKA U MEĐUNARODNIM POSMATRAČKIM MISIJAMA

I u 2013-oj godini, CeMI je nastavio praksu nadgledanja izbora van granica Crne Gore, a u okviru međunarodnih posmatračkih misija. Jedna od takvih misija organizovana je i na Kosovu, od strane ENEMO-a (Evropske mreže organizacija koje nadgledaju izbore), gdje je CeMI imao 2 člana u rukovodstvu misije, i to šefa i zamjenika šefa misije. I pored činjenice da je bilo određenih problema, kako organizacionih, tako i bezbjedonosnih, posebno na sjeveru Kosova, te da su se izbori u nekoliko opština ponavljali i više puta, misija je trajala više od 2 mjeseca i ocijenjena je kao vrlo uspješna, kako od strane članica ENEMO-a, tako i od strane međunarodnih organizacija i institucija, kao i samih donatora (USAID kroz NDI, njemačka ambasada i ambasada kneževine Luksemburg), a posebno iz razloga što je i EU imala svoju posmatračku misiju. Pored 5 članova rukovodstva misije, ENEMO je imao 12 dugoročnih posmatrača, kao i 62 posmatrača u 2 kruga izbora (od kojih je CeMI imao 6 kratkoročnih posmatrača u ovoj misiji u 2 kruga izbora), koji su nadgledali proceduru glasanja i brojanja glasačkih listića na blizu 400 biračkih mjesta. Treba napomenuti i to da je ENEMO nadgledao sve izbore na Kosovu od 2009. godine, a da je CeMI imao svoje predstavnike u svim dosadašnjim misijama. Izbori su od strane ENEMO-a ocijenjeni kao vrlo uspješni, ali da je potrebno unaprijediti mnoge aspekte samog procesa i zakona, kako bi u potpunosti bili usklađeni sa međunarodnim standardima.

S obzirom na činjenicu da su navedeni izbori predstavljali istorijske izbore za Kosovo, sa aspekta učešća svih opština u izbornom procesu (po prvi put i 4 opštine sa sjevera Kosova, sa pretežno srpskim stanovništvom), kao i činjenice da Kosovo upravo prolazi kroz fazu potpune reforme izbornih zakona, preliminarni i finalni izvještaji i preporuke ENEMO-a mogu predstavljati veliki doprinos nacionalnoj radnoj grupi za izmjenu izborne legislative.

Takođe, predstavnik CeMI-ja je učestvovao u međunarodnoj posmatračkoj misiji u Ukrajini od 10. novembra 2013. do 27. decembra 2013. godine na decembarskim ponovljenim parlamentarnim izborima u pet jednomandatnih izbornih jedinica. Misija je organizovana od strane Evropske mreže organizacija za monitoring izbora (ENEMO). Fokus posmatračke misije bila su politička dešavanja u pet jednomadatih izbornih jedinica, rad izborne administracije, aktivnosti političkih partija i kandidata, rad lokalne i regionalne administracije, specifičnosti izborne kampanje, medijska situacija, rad nevladinih organizacija, procjenu aktivnosti obrazovanja glasača i monitoring zvaničnih žalbi i prijava. Misija se sastojala od tri glavna člana tima i sedam dugoročnih posmatrača koji su pokrivali svih pet jednomandatnih izbornih jedinica. Dodatno, ENEMO je rasporedio 22 kratkoročna posmatrača na izborni dan. Tokom izbornog dana, ENEMO posmatrači su vršili monitoring otvaranja i zatvaranja izbornih mjesta, proces glasanja, brojanje glasova, kao i transfer protokola do izbornih komisija.

ENEMO 2013 međunarodna posmatračka misija u Ukrajini je finansirana od Nacionalnog Demokratskog Instituta za međunarodna pitanja (NDI).

UČEŠĆE NAŠIH PREDSTAVNIKA U RADNIM GRUPAMA

Predstavnici CeMI-ja izabrani su kao članovi više radnih grupa:

Radna grupa za izradu Nacrta zakona o Agenciji za borbu protiv korupcije;

Radna grupa za izradu Akcionog plana za borbu protiv korupcije;

Radna grupa za izradu Akcionog plana za borbu protiv korupcije u zdravstvu;

Radna grupa za izgradnju povjerenja u izborni proces formirane od strane crnogorske Vlade;

CeMI je jedina NVO u Radnoj grupi za izradu nacrta Strategije za reformu pravosuđa za period od 2013-2018;

Radna grupa za pripremu pregovora za Pregovaračko poglavlje 24.

PUBLIKACIJE

U toku 2013. godine CeMI je izdao sljedeće publikacije:

Mapping studija „Rezultati implementacije principa otvorene vlade u Crnoj Gori“

Studija „Procjena rizika korupcije u zdravstvenom sistemu Crne Gore“

Izveštaj o implementaciji Akcionog plana za borbu protiv korupcije u zdravstvenom sektoru

Analiza godišnjeg izvještaja o implementaciji antikorupcijskih politika „Efekti antikorupcijskih politika u Crnoj Gori i preporuke za poboljšanje“

Studija „Administrativna istraga u borbi protiv korupcije u Crnoj Gori“

Brif „Akademska prevara: Kako izaći iz začaranog kruga“

Akциони Plan za podizanje svijesti studenata o akademskoj prevari

Brif „Učešće civilnog sektora u izradi i implementaciji antikorupcijskih politika“

Godišnji izvještaj o monitoringu suđenja

Izveštaj o učestalosti i opravdanosti određivanja pritvora

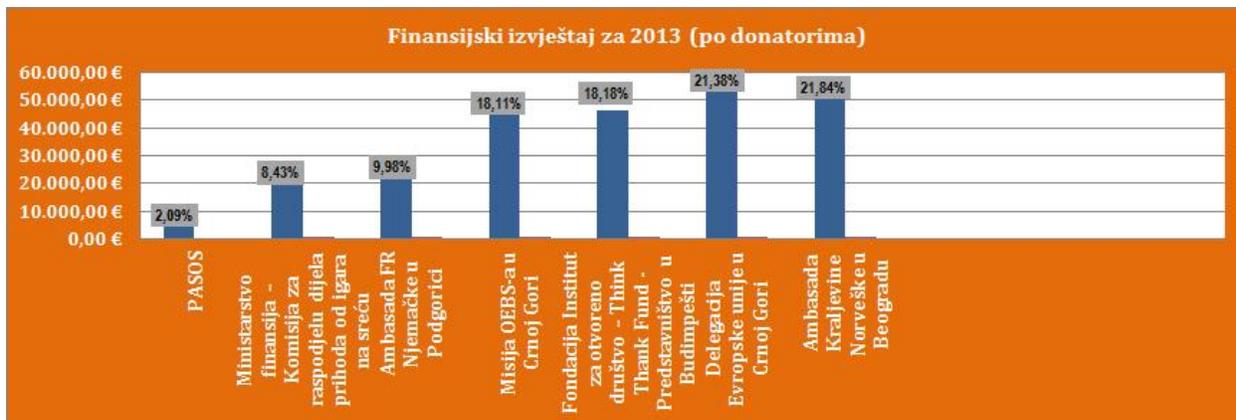
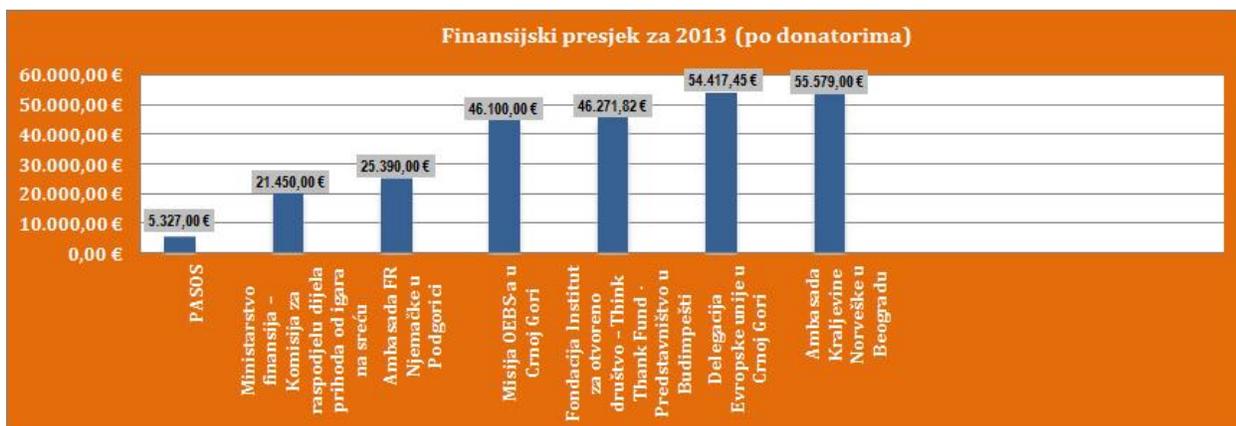
Izveštaj o izvršnom postupku

FINANSIJSKI IZVJEŠTAJ 2013

Projekti	Donatori	Iznos u €
Zagovaranje otvorene Vlade: definicija agende za civilno društvo i monitoring akcionih planova zemlje	PASOS	5.327,00 €
Škola evroatlantskih integracija za mlade - II generacija	Ministarstvo finansija – Komisija za raspodjelu dijela prihoda od igara na sreću	9.800,00 €
Kancelarija za besplatnu pravnu pomoć licima korisnicima opojnih droga	Ministarstvo finansija – Komisija za raspodjelu dijela prihoda od igara na sreću	11.650,00 €
Borba protiv korupcije u zdravstvenom sistemu Crne Gore	Ambasada FR Njemačke u Podgorici	25.390,00 €
Monitoring suđenja	Misija OEBS-a u Crnoj Gori	46.100,00 €
Jačanje think-tank kapaciteta u borbi protiv korupcije	Fondacija Institut za otvoreno društvo – Think Thank Fund - Predstavništvo u Budimpešti	46.271,82 €
Besplantna pravna pomoć marginalizovanim grupama	Delegacija Evropske unije u Crnoj Gori	54.417,45 €
Monitoring upravnih postupaka u oblasti prostornog planiranja i izgradnje	Ambasada Kraljevine Norveške u Beogradu	55.579,00 €
Total		254.535,27 €

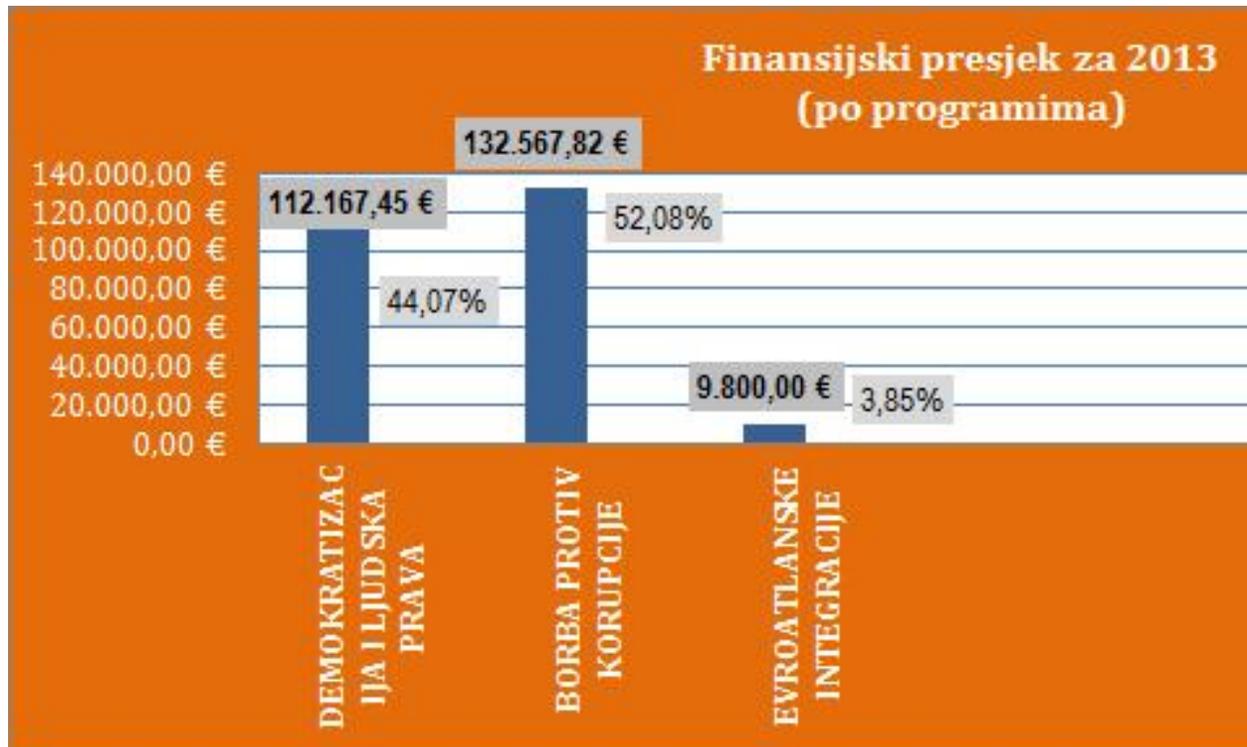
FINANSIJSKI PRESJEK ZA 2013

Donatori 2013	Iznos u €
PASOS	5.327,00 €
Ministarstvo finansija – Komisija za raspodjelu dijela prihoda od igara na sreću	21.450,00 €
Ambasada FR Njemačke u Podgorici	25.390,00 €
Misija OEBS-a u Crnoj Gori	46.100,00 €
Fondacija Institut za otvoreno društvo – Think Thank Fund - Predstavništvo u Budimpešti	46.271,82 €
Delegacija Evropske unije u Crnoj Gori	54.417,45 €
Ambasada Kraljevine Norveške u Beogradu	55.579,00 €
Total	254.535,27 €

FINANSIJSKI PRESJEK ZA 2013

Programi	Iznos u €	Procenat
DEMOKRATIZACIJA I LJUDSKA PRAVA	112.167,45 €	44,07%
BORBA PROTIV KORUPCIJE	132.567,82 €	52,08%
EVROATLANSKE INTEGRACIJE	9.800,00 €	3,85%
Total	254.535,27 €	100%

DEMOKRATIZACIJA I LJUDSKA PRAVA...BORBA PROTIV KORUPCIJE... EVROATLANSKE INTEGRACIJE ...